

TALA MED TECKEN

Kursbok i teckenkommunikation.

Bitte Rydeman

DEL II

TALA MED TECKEN

Kursbok i teckenkommunikation.

Bitte Rydeman

TALA MED TECKEN

© Bitte Rydeman, 1990.

De Pictogramsymboler som förekommer publiceras med tillstånd av RPH-Sär.

Copyright: 1980 Subhas C Maharaj, Canada. 1984 Rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel för särskolan (RPH-Sär), Sverige.
Blissymbolics used herein derived from the symbols described in the work, semantography, original copyright © C.K. Bliss, 1949.
Blissymbolics Communication Institute – Exclusive licensee, 1982.

Svensk © Svenska arbetsgruppen för blisskommunikation.

Teckningar: Susanna Hillbom. Layout och original: Axelsson & Co. Sättning: Helmlers Sätteri. Tryck: Fototryck AB.

Förord

TALA MED TECKEN har producerats genom ekonomiskt stöd från Allmänna Arvsfonden, Bräcke Östergård och Landstinget Halland.

Jag vill rikta ett stort tack till alla dem som bidragit till materialets tillkomst, särskilt till

- Eva Sundstén, för hennes stöd och handledning.

- Marita Falkmer, som delat med sig av sina kunskaper och erfarenheter av teckenspråket.

- Johan, min man, som skrivit ut texten och gett värdefulla synpunkter på dess utformning.

- Sven Olausson på RpH-Hör, som gett mig tillstånd att använda teckenillustrationerna till "Bliss-tecken-svenska ord".

– Alla författare och illustratörer, som låtit mig använda deras texter och bilder.

Ett särskilt tack också till alla de barn, föräldrar, förskollärare och barnskötare som jag mött i mitt arbete, och som lärt mig så mycket om vilka svårigheter och glädjeämnen man stöter på när man vill använda teckenkommunikation i vardagen, och som genom sitt engagemang och rop efter kunskaper inspirerat mig att göra detta material.

Halmstad 900320

Bitte Rydeman

leg.logoped på Habiliteringen i Halmstad

6

Det är nu drygt 16 år sedan materialet Tala med tecken kom till. Sedan dess har området utvecklats en del och det finns idag ett helt annat utbud och nya tekniska möjligheter. Trots det är grunden fortfarande densamma och de kunskaper vi hade då om "teckenkommunikation" gäller fortfarande. Kursmaterialet Tala med tecken såldes genom Landstinget Halland mellan åren 1990 och 2005. Nu tycker ansvariga inom Handikappförvaltningen att detta inte längre är en uppgift för landstinget. Materialet har också blivit lite till åren och alla böcker som ingår i Sagor med tecken går inte längre att få tag på. Språkbruket har också ändrats en del sedan materialets tillkomst. En del av de uttryck som används i boken har nu ersatts av andra. Så säger man inte längre "alternativ kommunikation", utan "Alternativ och Kompletterande Kommunikation", AKK. Det jag kallar "teckenkommunikation" benämns nu ofta "Tecken som AKK" och det jag kallar "Total kommunikation" benämns också "Multimodal kommunikation". Ordet "handikapp" används inte heller på samma sätt, så hade jag skrivit den här boken idag hade jag istället skrivit "funktionshinder". Likaså är hänvisningarna till litteratur och material föråldrade. Men förutom det tycker jag själv att innehållet i boken fortfarande håller. Tecken är fortfarande ett viktigt kommunikationssätt för många barn och vuxna med olika funktionshinder och det är fortfarande lika viktigt att det används i deras vardagsmiljö. Jag hoppas att den här boken ska vara till glädje för er som hittar den och att ni ska inspireras till att använda tecken och andra former för AKK i de sammanhang det kan vara till nytta.

Halmstad 2006-10-19

Bitte Rydeman

Innehålls- förteckning

sidan 6 **FÖRORD.**

sidan 7 **INLEDNING.**

sidan 9 **DEL I:**

- Teori och praktiska råd om teckenkommunikation.
- 12 Alternativa kommunikationssätt, några definitioner.
- 14 Vilka barn har nytta av teckenkommunikation?
- 16 Något om språkförståelse.
- 17 Hur tidigt kan man börja lära barn tecken?
- 18 Före tal och tecken: Att lära sig kommunicera.
- 20 Tecken stimulerar talet!
- 21 Total kommunikation
- 22 Vilka tecken ska man lära barnet?
- 23 Att använda tecken på dagis.
- 25 Att använda tecken hemma.
- 26 Att anpassa teckenspråkstecknen.
- 27 Referenser.

sidan 29 **DEL II:**

- Kurs i teckenkommunikation, baserad på sagor och sånger med tecken.
- 30 Så här kan man hålla teckenkurs
- 33 Kursplan.
- 34 Lektion 1.
- 35 Lektion 2.
- 37 Lektion 3.
- 38 Lektion 4.
- 40 Lektion 5.
- 41 Lektion 6.
- 43 Lektion 7.
- 45 Lektion 8.
- 47 Lektion 9.
- 47 Lektion 10.

LITTERATURLISTOR:

- sidan 48 Barnböckerna som ingår i SAGOR MED TECKEN.
- 49 Sångerna som ingår i SÅNGER MED TECKEN.
- 50 Teckenböcker och teckenmaterial.
- 51 Adresser
- 52 Lästips

REGISTER:

- sidan 53 Tecken som finns illustrerade i SAGOR MED TECKEN, A-J, och SÅNGER MED TECKEN, 1-21.
- 56 Tecken som ingår i kursen, men som saknar teckenillustrationer.
- sidan 57 Handalfabetet.
- 58 Tecken för siffror.

Förord

TALA MED TECKEN har producerats genom ekonomiskt stöd från Allmänna Arvsfonden, Bräcke Östergård och Landstinget Halland.

Jag vill rikta ett stort tack till alla dem som bidragit till materialets tillkomst, särskilt till

- Eva Sundstén, för hennes stöd och handledning.

- Marita Falkmer, som delat med sig av sina kunskaper och erfarenheter av teckenspråket.

- Johan, min man, som skrivit ut texten och gett värdefulla synpunkter på dess utformning.

- Sven Olausson på RpH-Hör, som gett mig tillstånd att använda teckenillustrationerna till "Bliss-tecken-svenska ord".

– Alla författare och illustratörer, som låtit mig använda deras texter och bilder.

Ett särskilt tack också till alla de barn, föräldrar, förskollärare och barnskötare som jag mött i mitt arbete, och som lärt mig så mycket om vilka svårigheter och glädjeämnen man stöter på när man vill använda teckenkommunikation i vardagen, och som genom sitt engagemang och rop efter kunskaper inspirerat mig att göra detta material.

Halmstad 900320

Bitte Rydeman

leg.logoped på Habiliteringen i Halmstad

Inledning.

När jag för tio år sedan som nyutbildad logoped började arbeta på Habiliteringen i Halmstad var det fortfarande nytt och ganska kontroversiellt att lära hörande barn teckna. Men min kollega Alli-Marie Tuominen-Eriksson och jag var övertygade om tecknens nytthet, och mellan 1980 och 1982 fick fem svårt talförsenade utvecklingsförsenade barn lära sig kommunicera med tecken. Och vilket fantastiskt gensvar när barn som inte haft något språk nu kunde berätta vad de ville och bli förstådda!

Men fortfarande var många rädda att tecken kunde hämma talet och göra barnen för "lata" att vilja tala. Tre av de här barnen var över fem år när de först kom i kontakt med tecken. Tänk om man kunde börja tidigare, så mycket frustration och så många missförstånd man kunnat undvika!

Snart blev det emellertid allmänt vedertaget att använda tecken och andra alternativa kommunikationsformer som komplement eller alternativ till det talade språket. 1983 kom det ut en lärarhandledning för särskolan (1), där Cecilia Olsson delade med sig av sina erfarenheter av teckenundervisning av begåvningshandikappade skolungdomar. Iréne Johansson forskade i tal- och språkutvecklingen hos barn med Downs syndrom, och utvecklade träningsprogram med tidig teckenträning. (2) Hennes goda resultat med sina projektbarn, som utvecklades fint både språkligt och intellektuellt trots att talet dröjde, blev en väckarklocka: Vi behöver inte vänta tills vi säkert ser att talet inte kommer! Genom att från början ge allsidig stimulans där tecken ingår ger vi barnen optimala förutsättningar att utvecklas.

Mellan 1986 och 1989 började 25 förskolebarn i södra Halland lära sig tecken. De flesta av dessa gick på dagis, oftast olika dagis. Hur skulle personalen på alla dessa dagis få lära sig tecken och samtidigt förstå hur de skulle utföras och användas, samt få inspiration och hjälp att använda tecknen i vardagen? Meningen med att lära sig tecken är ju att kunna använda dem i den miljö man befinner sig, för förskolebarnens del hemma och på dagis.

Det ordnades teckenkurser på många håll för föräldrar och personal. De flesta blev uppskattade och var anpassade till förskolebarns behov, andra inte. Kursledarna, vars bakgrund

varierade, fick själva utforma kursinnehållet och sätta ihop sitt material. De som försökte följa vanliga teckenspråkskurser genom studieförbunden blev ofta besvikna eftersom dessa för det mesta var inriktade på de dövas teckenspråk och ett vuxet ordförråd. Ingenstans innehöll kurserna något om hur man använder teckenkommunikation och varför.

TALA MED TECKEN har kommit till för att möta behovet av en kurs i teckenkommunikation för personal och föräldrar till barn med tal- och språkstörningar. Den ger grundläggande kunskaper om teckenkommunikation och lär ut ett basordförråd anpassat till förskolebarns behov. Kurstexterna består av välkända barnböcker och sånger, och skälen till detta är flera:

- Det är ett lätt och roligt sätt att lära sig tecken.
- Böckerna och sångerna ger tillsammans ett bra, grundläggande ord/tecken-förråd.
- De som gått kursen kan använda tecken till nio enkla sagor och 21 välkända barnvisor. Dessa kan de sedan läsa, sjunga och teckna med barnen hemma och på dagis.

Barnböckerna ingår inte i kursmaterialet, men finns redan i många hem och kan köpas i bokhandeln eller lånas på biblioteken. Som stöd för minnet finns alla tecken illustrerade i häftena SAGOR MED TECKEN och SÅNGER MED TECKEN. Till materialet hör också två videokassetter som också heter SAGOR MED TECKEN och SÅNGER MED TECKEN. Dessa är avsedda att användas vid genomgången av kurstexten och inläringen av tecknen.

Med hopp om att TALA MED TECKEN ska visa sig möta de behov för vars skull den kommit till, önskar jag alla kursdeltagare lycka till.

Bitte Rydeman

Del II

KURS I TECKENKOMMUNIKATION, BASERAD PÅ SAGOR OCH SÅNGER MED TECKEN.

29

Så här kan man

KURSMATERIAL:

Videoband "SAGOR MED TECKEN" och "SÅNGER MED TECKEN". (Videoband behöver inte de enskilda kursdeltagarna skaffa, men används på lektionerna.)

Kursbok: "TALA MED TECKEN".

Teckenhäfte "SAGOR MED TECKEN" innehåller teckenillustrationer till de nio barnböcker som ingår i kursen.

Teckenhäfte "SÅNGER MED TECKEN" innehåller texter och teckenillustrationer till de 21 barnvisor som ingår i kursen.

De barnböcker som kursen baserar sig på ingår inte i kursmaterialet, men kan köpas i bokhandeln eller lånas på biblioteket. Det är bra om man kan skaffa böckerna till de lektioner där de går igenom, men det är inte nödvändigt för att genomföra kursen. Sagorna läses i sin helhet och tecknas på videobandet "SAGOR MED TECKEN".

KURSENS UPPLÄGGNING

Kursen "TALA MED TECKEN" är upplagd på tio kurstillfällen. Vid var och en av de första nio lektionerna går man igenom en barnbok och två sånger. Till varje lektion finns också särskilda teckenordlistor upprättade efter olika ämnesområden, liksom förslag på övningar.

Var och en av de nio sagorna har fått en bokstavs-beteckning (A-J) och var och en av de 21 sångerna har fått en sifferbeteckning (1-21) efter den ordning de förekommer i kursen. I teckenordlistorna liksom i registret hänvisas det till tecknens illustrationer med hjälp av de här beteckningarna. Man får alltså reda på i vilken saga eller sång de förekommer, men inte på vilken sida. (Ordlistorna ger bara en hänvisning, även om tecknet förekommer på flera ställen.)

Andra förkortningar som används är TB och TO, som syftar på teckenboken (TB), som är en "uppslagsbok" utgiven av Sveriges Dövas Riksförbund och teckenordboken (TO), som innehåller tecken med anpassningar för begåvningshandikappade och är utgiven av Rph-sär.

Ordlistorna som finns till varje lektion innehåller många tecken som finns illustrerade i "SAGOR MED TECKEN" och "SÅNGER MED TECKEN". De som inte återfinns där finns beskrivna här i kursboken. Beskrivningen av hur tecknet utförs är oftast hämtad från teckenordboken (TO), även om tecknet är helt konventionellt och inte anpassat, eftersom de har så bra beskrivningar av tecknens utförande. När det varit särskilt motiverat att ange varifrån en teckenbeskrivning är hämtad har det markerats med ett TB eller TO.

FÖRSLAG TILL ARBETSGÅNG:

1. Börja varje lektion, utom den första, med att repetera föregående, till exempel genom att titta på och teckna med i den förra sagan på video, teckna förra lektionens ordlistor och/eller sjunga förra lektionens sånger.
2. Titta på dagens saga på video (alternativt kan kursledaren läsa och teckna den).
3. Gå igenom tecknen som förekommer i sagan.
4. Teckna sagan tillsammans eller gå laget runt och teckna var sin bit eller teckna för varandra två och två.
5. Titta på dagens sånger på video.
6. Gå igenom tecknen som förekommer i sångerna.
7. Sjung och teckna sångerna tillsammans.
8. Gå igenom och teckna de ordlistor som finns.
9. Gör de övningar som finns föreslagna för lektionen, eller andra som passar kursdeltagarna bättre.

hålla teckenkurs

ALLMÄNNA PRINCIPER:

Eftersom detta är en kurs i teckenkommunikation är det bra att så mycket som möjligt utföra tecknen på det sätt de är avsedda att användas i vardagen, det vill säga teckna nyckelorden tillsammans med tal. Undantaget är förstås de övningar där det är meningen att man ska avläsa varandras tecken. Sådana övningar kan läggas in då och då även där det inte finns förslaget i kurstexten.

Ofta består kursdeltagarna av personer som är engagerade i samma barn; föräldrar, syskon och dagispersonal med flera. Det är då bra att också gå igenom det (eller de) barnets tecken och hur man eventuellt behöver anpassa tecknen för honom eller henne.

Det är viktigt att de som lär sig tecken också vet varför och hur de ska användas. Därför består första delen av kursboken av ett teoretiskt avsnitt. Om man vill kan man bestämma sig för att läsa en liten bit av den texten till varje gång och diskutera innehållet.

Kursen är upplagd som den är, inte bara för att ge ett grundläggande teckenförråd, utan också för att ge dagispersonal och föräldrar ett redskap att använda i vardagen; att med hjälp av häftena "SAGOR MED TECKEN" och "SÅNGER MED TECKEN" kunna använda tecken i sagor och sånger. Därför kan det vara ett bra tillfälle att lära sig att teckna åtminstone ett par av sagorna ordentligt medan man går kursen. Med ordentligt menar jag då att kunna läsa sagan flytande och med inlevelse, och samtidigt teckna de nyckelord man själv valt ut. De som känner samma barn kan kanske specialisera sig på olika sagor. Att teckna till sångerna brukar vara lättare att lära sig och behöver sällan övas på samma sätt.

När man ska lära sig nya tecken behöver man ofta se dem utföras av någon för att helt förstå hur de ska göras. Det är svårt att lära sig tecken från bilder, antingen dessa är ritade eller fotograferade. Därför rekommenderas teckenhäftena främst som stöd för minnet och videobanden och/eller kursledaren som de som ska lära ut tecknen. Detta gäller också de barnböcker med teckenillustrationer som finns omnämnda i litteraturförteckningen.

Beroende på hur väl kursdeltagarna känner varandra och känner sig trygga ihop har de olika lätt att teckna inför varandra. Det är visserligen viktigt att lära sig teckna när alla de andra tittar på, för det är något som kan kännas svårt när man sedan ska använda tecken till vardags. Men det kan kännas skönt att också få teckna två och två eller i grupper om fyra-fem personer. Genom att dela in sig i mindre grupper går det också bort mindre tid till att vänta på varandra, och varje deltagare får öva sig mer på att själv utföra tecknen.

Det är roligt att lära sig tecken! I samband med en teckenkurs brukar deltagarna bli inspirerade och bra på att använda tecken hemma och på dagis. En tid efter kursen kan dock inspirationen mattas av något och både personal och föräldrar känna behov av en ny "vitamininjektion". Då kan det vara bra med en kort repetition eller fortsättning. Kursen TALA MED TECKEN är upplagd så att man efter sex gånger lärt sig de mest grundläggande tecknen. Man kan då välja att ta en paus för att senare komma igen med de återstående fyra lektionerna.

Lektioner

1 TILL 10

”Tala med tecken”

LEKTION	SAGOR	ORDLISTOR	ÖVNINGAR	SÅNGER
1.	Max balja. (A)	Leksaker, fordon, personer, pronomen	Fråga varandra om saker och personer. Transportsätt	1. Ingen bil 2. Hjulen på bussen
2.	Max lampa. (B)	Vardagsaktiviteter, känslor	Frågor kring ordlistorna, levande charader	3. Vyssa lulla 4. Vart ska du gå
3.	Lisen kan inte sova. (C)	Djur, frågeord, viljeverb	Handalfabetet, Vad heter du? Var bor du?	5. Dansa min docka 6. Fel sko
4.	Kalle går ut. (D)	Kläder, ute-ord, färger	Beskriva kläder. Öva på namn (bokstavera) plus persontecken	7. Någon gånglåt 8. Färgerna
5.	Kalle sov gott. (E)	Byggnader, möbler, prepositioner, räkneord	Beskriva bilder. Beskriva hur man bor	9. Björnen sover 10. Lille katt
6.	Hjälpa till, sa Pulvret. (F)	Mat och dryck	Tala om vad man ätit och gillar att äta. Leka affär	11. Var bor du lilla råtta 12. Vipp-på-rum-panaffären
7.	Låna den, sa Pulvret. (G)	Tid, årstider, högtider, komparation	Repetera tidigare ordlistor	13. Årstiderna 14. Blåsippor
8.	Emma tvärtemot. (H)	Motsatser	Hitta motsatta tecknet. Memory. Tecken för storlek	15. Gå i solen 16. Om det börjar regna
9.	Flickan som inte ville gå till dagis. (J)	Bokens ordförråd	Uttryck för starka och svaga känslor	17. Vattenvisan 18. Vintervitt 19. Nej, se det snöar
10.	Deltagarna ska ha förberett tecken-samlingar som de genomför tillsammans.			20. Luciasången 21. Julafton

Lektion 1

Bok: Max Balja (A)

Sånger: Ingen bil på vägen (1)
Hjulen på bussen (2)

KOMMENTARER TILL TECKNEN:

- "Boll"-tecknet kan avslutas med att händerna gör en liten studs.
- "Fönster" tecknas bara genom att "rita" formen. I det fullständiga tecknet tecknas först "glas".
- "Bakåt"-tecknet kan även användas för "bakom" (TO).
- "Tidning" kan istället visas med ett förenklat tecken: Båda knutna händer tillsammans förs utåt var sin sida (slår upp en tidning) (TO).

ORDLISTOR:

LEKSAKER

bok, -
boll, A
docka, C
dockvagn, -
gubbe, F
hink, D
klossar, D
leksakerlåda, E
nalle, A
pussel, -
spade, D
sprattelgubbe, C

FORDON

bil, A
buss, 2
båt, 17
cykel, 1
flygplan, -
hjul, 2
lastbil, 2
taxi, -
tåg, F
vagn, D

PERSONER

man, 10
kvinna, 21
pojke, -
flicka, J
pappa, D
mamma, B
barn, 2
baby, 3
kille, unge, G
bror, -
syster, -
lillebror, H
storasyster, -

kompis, J
mormor, morfar,
farmor, farfar,
gubbe, gumma, F
maka, make, 11

PRONOMEN

jag, F
du, G
min, D
din, D
själv, D
vi, -
ni, T4

ORD SOM SAKNAR TECKENILLUSTRATIONER:

- Bok: båda flathänder ihop mot varandra öppnas (slå upp en bok).
- Bror: först tecknas "man" + höger pekfinger krok i vänster (TB) alt. hopkrokade pekfinger förs i sidled (TO).
- Dockvagn/barnvagn: båda händer för ett tänkt barnvagnshandtag framåt.
- Flygplan: höger hand, tumme och lillfinger utsträckta förs snett uppåt (TB), alt. en flathand förs snett uppåt (TO).
- Pojke: man+barn alt. bara man eller barn tecknas.
- Pussel: båda händer slutna fingertoppar vrids växelvis mot varandra (= kombinera, TB).
- Storasyster: en nedåtvänd flathand förs uppåt vid sidan av kroppen + syster.
- Syster: först tecknas "kvinna" + höger pekfinger krok i vänster (TB), alt. hopkrokade pekfinger förs i sidled (TO).
- Taxi: en utåtvänd flathand hålls över pannan (taxins takschild).
- Vi: ett pekfinger förs i cirkel från bröstet och tillbaka.

ÖVNINGAR:

Teckna och berätta utifrån ordlistorna vad du önskar dig i julklapp.

Vilka personer finns i din familj? Teckna utifrån ordlistan.

Teckna och berätta hur man bäst tar sig till Köpenhamn, Luleå, Kanarieöarna, över sjön, till jobbet, hem från krogen eller till skogen.

Lektion 2

Bok: Max lampa (B)

Sånger: Vyssa lulla (3),
Vart ska du gå (4)

KOMMENTARER TILL TECKNEN

- "Fin" kan också göras genom att båda händer, tumme och pekfinger, mot varandra, förs ut åt sidorna (TO).
- Sjunger "Vyssa lulla litet barn", tecknar "baby".
- "Hämta", tecknar "ta".

ORDLISTOR:

VARDAGSAKTIVITETER:

bada, A
duscha, -
tvätta händerna, F
borsta tänderna, J
bajsa, 10
kissa, H

ligga, 7
sova, C
somna, C
vakna, J

klä på, D
äta, J
dricka, 11
hjälpa, F

stå, B
gå, G
springa, F
sitta, E
åka, D

se, E
höra, H
säga/tala, C
ropa, skrika, D
sjunga, -
teckna/tecken, -

komma, G
ta, F
leka, D
bygga, H
rita, -
måla, -
klippa, -

gymnastik, -
samling, -
jobba, J
köpa, 12

UTTRYCK FÖR KÄNSLOR M.M:

arg, F
bra, B
dum, B
fin, B
glad, F
gråter, B
ledsen, H
ont, B
roligt, A
rädd, A
sjuk, -
sönder, -

ORD SOM SAKNAR TECKENILLUSTRATIONER:

- Duscha: en hand, slutna fingrar, hålls över huvudet och spretas nedåt.
- Gymnastik: båda händer gör "armar uppåt sträck" ett par gånger.
- Klippa, sax: pek- och långfinger "klipper" alt. pekfinger-tumme eller tumme mot övriga fingrar (TO).
- Måla: en vinkelhand stryker upp och ner som en pensel mot andra uppåtriktade flathanden.
- Rita, penna skriva: ena nyphanden gör skrivrörelse i andra handflatan.
- Samling: båda händer, spretande fingrar, förs mot varandra (TO).
- Sjuk: ena handen håller om andra handleden (ta pulsen), alt. en flathand mot pannan (feber) (TO).
- Sönder, trasig: båda händer knutna, tumsidorna mot varandra, bryts uppåt isär (något går av).
- Teckna, tecken: båda framåtriktade sprehänder förs växelvis i lodräta cirklar.

Lektion 2, forts.

ÖVNINGAR:

Teckna och berätta för varandra utifrån ordlistorna vad ni gjorde i morse, vad ni ska göra i kväll etc.

Fråga varandra, och svara med ett tecken:

Hur ser du ut när du ska gå på fest?

Hur känns det när du spikar dig på tummen?

Vad tycker du om att gå ensam genom skogen på natten?

Hur reagerar du när du får parkeringsböter?

Vad tycker du om att vinna på tipset?

HITTA SJÄLV PÅ FLER FRÅGOR TILL VARANDRA.

Lek "levande charader": välj ett ord vilket som helst från ordlistorna och gestalta det. Låt de andra gissa. Om deltagarna inte känner varandra så väl kan övningen göras två och två.

Lektion 3

Bok: Lisen kan inte sova (C)
Sånger: Dansa min docka (5),
Fel sko (6)

KOMMENTARER TILL TECKNEN

- "Utan" kan bytas mot "inte".
- "Fot" tecknas här med pekning ned mot foten, kan också tecknas: höger hand, fingertopparna på vänster hand gungar i handleden (vristens spänst) (TB).

ORDLISTOR:

DJUR:

anka, C
björn, 9
get, 4
gris, E
hund, A
häst, -
kanin, C
katt, C
ko, 10
kyckling, 8
lamm, C
lejon, C

råtta, 11
ungar, 11

FRÅGEORD:

vad, D
var, E
vem, G
hur, J
när, -
varför, J

DIVERSE ANVÄNDBARA ORD:

vill, E
vill inte, A
inte, C
måste, A
tycker om, -
får inte, H
kan, J
vet, F
aldrig, G
alltid, H
alla, hela, C

ORD SOM SAKNAR TECKENILLUSTRATIONER:

- Häst: en framåtvänd, böjd u-hand "nickar" (som ett hästhuvud).
- När: handalfabetets "n" skakas lätt i sidled.
- Tycka om, älska: båda flathänder korsas över hjärtat.
- Ungar: som i sång 11 = liten, eller: höger hand mjukt i vänster hand vaggas i sidled.

ÖVNINGAR:

- Gå igenom handalfabetet. (Ni kommer troligtvis bara att använda bokstavstecken i begränsad omfattning till vardags, genom att teckna initialbokstäverna i vissa namn och i de tecken där bokstäver ingår. Det är lättare att förstå varför vissa tecken ser ut som de gör när man kan handalfabetet, och genom att kunna det mångdubblar man sina möjligheter att kunna kommunicera med döva, även om det inte är huvudsyftet med den här kursen.)
- Fråga varandra: Vad heter du? Svara genom att bokstavera namnet. Fråga: Var bor du? Svara genom att bokstavera gatunamnet.
Den här övningen kan också göras så att man frågar varandra två och två och svarar genom att teckna utan att tala. Om man "ljuger" för varandra och svarar någon annans namn måste man titta efter ordentligt hur den andre tecknar eftersom man då inte redan vet svaret.
- Variant: Skriv deltagarnas namn på små lappar, blanda dem och skicka runt dem så att alla får var sin. Fråga sedan laget runt: vem heter.....?

Lektion 4

Bok: Kalle går ut (D)
Sånger: Någon gånglåt (7)
Färgerna (8)

KOMMENTARER TILL TECKNEN

- "Bråka" kan också tecknas så att knutna händer skakas växelvis (TO).
- "Också" kan tecknas som "lika", "samma": pek- och långfingrar framtåtriktade slås samtidigt kort nedåt ett par gånger.
- "Stor" liksom "liten" anpassas efter det ord man syftar på.
- "Hungrig" kan ersättas med "äta", liksom "törstig" kan ersättas med "dricka".
- "Ligga" tecknas i teckenspråket med två fingrar = ben som läggs i vänster hand när det gäller människor, annars med hela handflatan när det gäller djur och saker. Det senare sättet kan användas genomgående (T0).

ORDLISTOR:

KLÄDER:

byxor, H
ficka, 11
halsduk, D
jacka, D
kalsonger, 12
kjol, -
kläder, 8
klänning, -
kofta, D
mössa, D
pyjamas, J
skor, D
strumpor, J
stövlar, D

träskor, G
tröja, G
vantar, D

UTE-ORD:

träd, -
blomma, 13
väg, J
sten, J
vattenpuss, J
himmel, 15
sol, 15
måne, E
stjärna, 3
regna, D

snöa, 17
blåsa, -
åska, 16
blixtra, 16

skidor, 13
skridskor, 13
kälke, 19
sandlåda, -
gräva, -
sparka (boll), -
plocka blommor, 13
åka, D
gunga, -
åka rutchkana, -

FÄRGER:

blå, D
brun, D
grön, 8
gul, 8
lila, -
orange
rosa, -
röd, D
svart, 8
vit, 8

ORD SOM SAKNAR TECKENILLUSTRATIONER:

- Blåsa: som "höst" (13) eller: båda flathänder markerar träd som vajar (TO).
- Byxor: som (H) alt. båda flathänder förs uppför låren (TO) o (TB).
- Gräva: som "spade" (D).
- Gunga: båda u-händer, alt. flathänder, fingrarna på varandra "gungar" fram och tillbaka (TO).
- Kjöl: båda flathänder markerar en kjöl från midjan och nedåt, utåt (ev. även klänning, TO).
- Klänning: båda händer mjukt böjda fingertoppar mot kroppen förs ned mot låren.
- Lila: ena handens pek- och långfinger förs i en båge under ögat (blåtira).
- Orange: ena handen formad som ett "o" förs framåt över andra pekhanden (alt. tecknas som "blomma").
- Rosa: en något böjd hand förs med fingrarnas utsida uppåt kinden.
- Rutchkana: Båda u-händer, fingrarna på varandra förs snabbt i båge nedåt (följer rutchbanans form)).
- Sandlåda: "sand", se "pulver" (F), "låda", se "leksakerlåda" (E).
- Sparka boll: som "sparka" (J).
- Träd: båda uppåtriktade pekhänder förs med små vridningar uppåt.

Lektion 4

ÖVNINGAR:

- Beskriv med tecken vad du har på dig.
- Beskriv med tecken vad en annan kursdeltagare har på sig, utan att samtidigt tala. De andra får gissa vem det är. Den som kommer på det bokstaverar den personens namn.
- Ge varandra små uppdrag som man gör ibland på samlingarna på dagis. Teckna: "Alla som har blå strumpor ställer sig på stolen", "Alla som har röd tröja räcker upp en hand" etc.
- Berätta och teckna för varandra vad man kan göra när det regnar, snöar, solen skiner etc.
- Hjälp åt att hitta på persontecken till varandra. Ta fasta på något karaktäristiskt för varje person, i utseendet eller i personens beteende. Glasögon, smycken, frisyrr, smilgropar etc kan ge upphov till persontecken.

Lektion 5

Bok: Kalle sov gott (E)

Sånger: Björnen sover (9),
Lille Katt (10)

KOMMENTARER TILL TECKNEN:

- Gris. Kan även betyda smutsig.
- Bakom och framför tecknas genom att höger hand flyttas ned framför respektive bakom vänster. Det är emellertid svårt att hålla reda på vilket som är vilket. Därför kan det vara bättre att använda "bakåt" (2) för bakom och fram (höger vinkelhand förs rakt fram) för framåt, alt. visa beroende på situationen.
- Bo = djurbo. Verbet "bo", se sång (11).
- Spis. Kan även tecknas genom att man låtsas vrida om spisens vred.
- Tur. Vi tecknar "bra".
- Rotmos. Rot, morot + mosa genom att stöta en knuten hand i den andra handflatan.
- Middag. Här tecknas "äta".

ORDLISTOR:

"BYGGNADER":

hus, stuga, 14
kök, F
rum, C
fönster, E
dörr, 2
golv, F

hem, J
förskola, -
lekskola, -
dagis, J
skola, -
affär, J

MÖBLER:

bord, B
stol, B
pall, B
säng, C
hylla, E
byrå, E
spis, 10
papperskorg, E

PREPOSITIONER:

på, E
i, F
under, E
brevi, C
framför, se ovan
bakom, E + se ovan
bakåt, 2
ut, D
till, J
från, -

RÄKNEORD:

1 - 10

ORD SOM SAKNAR TECKENILLUSTRATIONER:

- Från: ena handens fingertoppar förs ut från andra kantställda handens handflata (tvärtom mot "till").
- Skola: båda flathänder stöts med lillfingersidan mot varandra ett par gånger.
- Förskola: vänster hand håller om och förs fram och tillbaka runt vänster handled + eventuellt tecknet för skola.
- Lekskola: lek + skola alt. lek + IS eller lek + S.
- Daghem: se kommentar lektion 9.

ÖVNINGAR:

- Beskriv med tecken en bild på ett rum eller en utemiljö för varandra. Bra bilder finns bland annat i "Min nya skattkammare 1", sid 50, 90 och 116.
- Beskriv rummet ni sitter i med tecken.
- Beskriv hur ni bor, hurdant hus, hur många rum eller våningar, hur ni har möblerat etc. Försök "måla" upp en bild av hur det ser ut.

Lektion 6

Bok: Hjälpa till, sa Pulvret (F).

Sånger: Var bor du lilla råtta (11),
Vipp-på-rumpan-affären (12).

KOMMENTARER TILL TECKNEN:

- Pulver. Även mjöl och sand.
- i = bokstaven i. I materialet tecknas istället "in".
- Annars. Tecknas "vad", eftersom innebörden är "vad annars?".
- Ungar. Markerar något litet, alt. höger hand mjukt i vänster hand vaggas i sidled.
- Korv. Kan även tecknas genom att båda händer knutna beskriver en båge (korvens form) (TO).
- Jazz = spela.
- Smultron = bär.

ORDLISTOR:

MAT, F:

bröd, -
bulle, -
smör, F
smörgås, J
ost, J

gröt, -
ägg, F
sylt, F

frukt/äpple, D
apelsin, -
banan, -
bär, 11

rotmos, 10

potatis, -
ris, -
spagetti, -
grönsaker, -
sallad, -
morot, 10
ärta, -
gurka, -
tomat, -
korv, 11
kött, -
fisk, -

kaka, A

pannkakor, F
glass, 2
godis, -
tårta, -

DRYCK, 4:

mjölk, F
choklad, H
juice, -
saft, -
kaffe, -
te, -

mjöl, F
skal, F
socker, F

ÖVRIGT:

glas, F
mugg, H
skål, F
tallrik, F
kniv, G
gaffel, -
sked, G

steka, F
koka, -

ORD SOM SAKNAR TECKENILLUSTRATIONER:

- Frukost: morgon (18) + mat (F).
- Middag: båda u-händer skär åt var sin sida (TB).
- Mellanmål: mellan: höger hand förs fram och åter i sidled på vänster hand ett par gånger (TB) + mat (F).
- Kvällsmat: kväll (C) + mat (F).
- Efterrätt: efter (H) + mat (F).
- Apelsin: som skal (F).
- Banan: ena handen löst knuten "håller en banan". Andra handen "skalar bananen".
- Bröd: ena handen klappar lätt i handflatan (plattar till en deg).
- Bulle: ena handen formar en bulle i andra handflatan.
- Fisk: en framåtriktad kantställd hand "vickas" framåt (fisken simmar), alt. höger pekfinger "fjällar" uppåt vänster pekfinger (TB) = fisk att äta till skillnad mot levande fisk.
- Gaffel: ena handens pek- och långfinger ställs i motsatt handflata och förs upp mot munnen.

Lektion 6, forts.

- Godis: som socker (F).
- Grönsaker: grön (8) + sak (E) alt. grön + mat.
- Gröt: ena handen håller tänkt slev och rör.
- Gurka: båda händers pek- och långfingrar markerar gulkans form.
- Juice: frukt (D) + dricka (4).
- Kaffe: ena knutna handen mal runt över den andra knutna handen.
- Potatis: höger hands fingrar runt om vänster A-hand drar liksom av skalet (TB).
- Ris: bokstaveras.
- Saft: söt (10) + dricka (4).
- Sallad: båda händers pek- och långfingrar "rör om" i salladen.
- Spagetti: som garn, båda händers pekfingrar cirklar runt varandra, dras sedan isär (TO).
- Te: ena nyphanden "doppar" i andra kupade handflatan (doppa tepåse) alt. bokstavera TE.
- Tomat: höger klohand förs fram och tillbaka runt vänster pekfingertopp (som "bär", fast öppnare då tomaten är större). Eventuellt tecknas först "röd".
- Tårta: en hands öppna tumme och pekfinger förs i cirkel på andra uppåtvända flathanden.
- Ärtor: som "bär" (11). eventuellt tecknas först "grön".

ÖVNINGAR:

- Berätta vad ni åt till frukost eller middag.
- Fråga varandra vad ni tycker om för mat respektive vad ni inte gillar.
- Lek affär och handla av varandra. Eventuellt kan kursledaren dela ut lappar på vad som ska inhandlas.

Lektion 7

Saga: Låna den, sa Pulvret (G)

Sånger: Årstiderna (13)
Blåsippor (14)

KOMMENTARER TILL TECKNEN:

- Låna. Kan även tecknas genom att "en uppåtvänd öppen nyphand förs från långivaren till låntagaren och sluts" (TO) (men då måste man hålla reda på vem som lånar och vem som lånar ut).
- Klocka. Kan också tecknas genom att en nedåtriktad flathand pendlar med lös handled (TO).
- Istället för "gullvivor" och "sippor" tecknas "blommor".
- Barnen. Flertal markeras genom att man gör tecknet flera gånger.
- Istället för "utan" tecknas "inte".
- Strumpor. Kan även tecknas så att man bara gör "sticka" eller bara "dra på" (TO).
- "Mer" och "mest" kan läggas till andra tecken för komparation av adjektiv och adverb, men vanligast är att man istället förstärker grundtecknet genom att teckna det större och mer intensivt.

ORDLISTOR:

TID:

morgon, 18
dag, G
kväll, C
natt, J
nu, B
sen, J
förut, J
igår, -
idag, -
imorgon, -
stund, H
ibland, H
ofta, H
alltid, H

fort, -
långsam, J
lång tid, J

ÅRSTIDER:

vår, 13
sommar, 13
höst, 13
vinter, 13

HÖGTIDER:

jul, 21
påsk (=ägg), F
midsommar, -
födelsedag, -

ADJEKTIVKOMPARATION:

mycket, G
mer, G
mest, 13
mindre, -
sämre, -
sämst, -
bra, B
bättre, -
bäst, 13

Lektion 7, forts.

ORD SOM SAKNAR TECKENILLUSTRATIONER:

- Bättre: höger flathand mot munnen förs vinkelställd uppåt (från "bra" och "mer").
- Fort: båda pekfinger korsade förs hastigt isär.
- Födelsedag: båda uppåtvända flathänder förs från magen framåt; födelse + dag (G). Alt. tecknas som fest (21).
- Idag: bokstaven i + dag (G).
- Igår: ett pekfinger pekar bakåt över axeln.
- Imorgon: ett pekfinger förs framåt.
- Midsommar: ena handens pekfinger förs i spiral runt den andra uppåtriktade pekhanden (midsommarstång TO).
- Mindre: en vinkelhand förs nedåt.
- Sämre: som "mindre".
- Sämst: höger tumme förs rakt ned.

ÖVNINGAR:

- Repetera ordlistor från tidigare lektioner.

Lektion 8

Bok: Emma Tvärtemot (H).

Sånger: Gå i solen (15),
Om det börjar regna (16).

KOMMENTARER TILL TECKNEN:

- Ledsen. Man kan låta "gråta" stå för både ledsen och gråta.
- Roligare. Teckna "roligt", böj bara om det finns någon anledning, till exempel om barnet är på gång att lära sig komparera.
- Får inte. Alt. ett uppåtriktat pekfinger skakas lätt (TO).
- Smutsig. Kan även tecknas som "gris" (C).

ORDLISTA:

MOTSATSER:

glad, F - ledsen, H
roligt, A - tråkigt, -
stor, D - liten, -
bra, J - dålig, -
vacker, 8 - ful, D
fin, H - ful, D
söt, H - ful, D
pigg, J - trött, -
hungrig, D - mätt, -
tung, D - lätt, -
gott, E - äckligt, -
rätt, - - fel, F
börja, F - sluta, 16
gammal, G - ung, 5
gammal, G - ny, G
mycket, G - litet, J
smutsig, H - ren, -
långsamt, J - fort, -
kort, J - lång, J
liten stund, H - lång tid, J
varm, 15 - kall, 20
mörkt, 20 - ljust, -
snäll, H - stygg, -
lika, - - olika, -

Lektion 8, forts.

ORD SOM SAKNAR TECKENILLUSTRATIONER:

- Dålig: båda händer slappt hängande slås mot varandra.
- Fort: båda pekfinger korsade förs hastigt isär.
- Lika, samma: pek- och långfinger framåtriktade slås samtidigt kort nedåt ett par gånger (som "också").
- Liten: ena nedåtvända handen hålls en bit ovanför andra handflatan, alt. anges med tumme och pekfinger, eller beroende på situationen.
- Ljust: både inåtvända flathänder i kors förs uppåt-utåt.
- Lätt: båda uppåtvända flathänder förs lätt uppåt.
- Mätt: en hand läggs mot magen.
- Olika: tecknar "skilja, skillnad": båda händer, ryggarna mot varandra, förs åt var sin sida (TB).
- Ren: ena flathanden stryker utåt över andra handflatan.
- Rätt: som bestämma (D), förutom att "rätt" slår man en gång i vänster hand, "bestämma" slår man två.
- Stygg: höger hand knuten slår ett par korta slag mot höger kind.
- Tråkigt: ena knutna handens tumme dras nedåt vid sidan av bröstet (TO) eller båda händer (TB).
- Äckligt: en sprethand under hakan slås snabbt framåt, nedåt.

ÖVNINGAR:

46

- Varje deltagare får var sin lapp med ett ord i ett motsatspar. Båda orden i paret delas ut, men till olika deltagare. Alla deltagarna får olika ord. Deltagarna får teckna sitt ord utan att säga det, och ska hitta sin motpart som har motsatsordet. Man kan göra detta sittande runt ett bord eller gåendes omkring på golvet.
- Memory, motsatserna bildar ett par. Skriv orden på liknande små kort. Spela i mindre grupper. Varje gång man vänder upp ett ord måste man teckna och säga det.
- Öva tecken för storlek. Hur tecknar man:
 - stora skor - små skor
 - stor docka - liten docka
 - stor bil - liten bil
 - stor pojke - liten pojke
 - stora leksaksgubbar - små gubbarIbland kan man ange storlek bara genom hur stort man tecknar ett avbildande tecken:
 - stor boll - liten boll
 - stort hus - litet hus
 - stor matportion - liten matportion
 - stor bulle - liten bulleFörsök själva komma på fler exempel.

Lektion 9

Bok: Flickan som inte ville gå till dagis (J).

Sånger: Vattenvisan (17),
Vintervitt (18),
Nej se det snöar (19).

KOMMENTARER TILL TECKNEN:

- Dagis. Dag + IS eller bara S. Man kan också teckna dag + hem, men då blir det lätt att blanda ihop med "hem". Det är ju oftast för att ställa de två orden "dagis" och "hemma" mot varandra som man lär ut dem.
- Hurra. Som fira, fest.

ÖVNINGAR:

- Teckna boken tillsammans. Den innehåller många nya tecken.
- Öva att uttrycka variationer i känslor och dylikt genom att förstärka sättet att utföra tecknet. Exempelvis glad, mycket glad, överlycklig.
- Till nästa gång får deltagarna i uppgift att förbereda korta tecken-samlingar. Deltagarna kan delas in i grupper som tillsammans förbereder samlingar kring olika teman.

47

Lektion 10

Sånger: Luciasången (20),
Julafton (21).

KOMMENTARER TILL TECKNEN:

- Lucia. Kan tecknas med en eller båda händer.

ÖVNING:

- Deltagarna visar för gruppen samlingar med tecken, som de förberett till den här gången i grupper om två till fyra personer. Olika teman.

SAGOR MED TECKEN

A. Max balja

av Barbro Lindgren och Eva Eriksson, Rabén & Sjögren.

B. Max lampa

av Barbro Lindgren och Eva Eriksson, Rabén & Sjögren.

C. Lisen kan inte sova

av Kaj och Per Beckman, Rabén & Sjögren.

D. Kalle går ut

av Birgitta Gedin och Per Åhlin, Rabén & Sjögren.

E. Kalle, sov gott!

av Birgitta Gedin och Per Åhlin, Rabén & Sjögren.

F. Hjälpa till, sa Pulvret

av Inger och Lasse Sandberg, Rabén & Sjögren.

G. Låna den, sa Pulvret

av Inger och Lasse Sandberg, Rabén & Sjögren.

H. Emma Tvärtemot

av Gunilla Wolde, Almqvist & Wiksell.

J. Flickan som inte ville gå till dagis

av Siv Widerberg och Cecilia Torudd, Rabén & Sjögren.

SÅNGER MED TECKEN

1. Ingen bil på vägen.

Text och musik: Tomas och Jujja Wieslander.

2. Hjulen på bussen.

Traditionell.

3. Vyssa lulla litet barn.

Traditionell.

4. Vart ska du gå.

Musik: Alice Tegnér.

5. Dansa min docka.

Musik: Alice Tegnér.

6. Fel sko.

Text och musik: Tomas och Jujja Wieslander.

7. Någon gånglåt.

Text och musik: Tomas och Jujja Wieslander.

8. Färgerna.

Traditionell.

9. Björnen sover.

Traditionell.

10. Lille katt.

Text: Astrid Lindgren. Musik: Georg Riedel.

11. Var bor du lilla råtta.

Text: Britt G Hallqvist.

12. Vipp-på-rumpan-affären.

Text och musik: Tomas och Jujja Wieslander.

13. Årstiderna.

Musik: Alice Tegnér.

14. Blåsippor.

Text: Anna M Roos. Musik: Alice Tegnér.

15. Gå i solen.

Text och musik: Gullan Bornemark.

16. Om det börjar regna.

Text och musik: Tomas och Jujja Wieslander.

17. Vattenvisan.

Text: Lennart Helsing. Musik: LilleBror Söderlundh.

18. Vintervitt.

Text: Lennart Helsing. Musik: Carl-Bertil Agnestic.

19. Nej, se det snöar.

Text och musik: Felix Körling.

20. Luciasången.

Traditionell.

21. Julafton.

Traditionell.

Teckenböcker och teckenmaterial

TECKENORDBÖCKER:

TECKENBOKEN,

utgiven av Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) 1978. Innehåller beskrivningar till cirka 3 000 tecken, varav 2 600 finns illustrerade med svart-vita fotografier.

TECKENORDBOKEN.

Tecken med anpassningar för begåvningshandikappade. Cecilia Olsson och Ingabritt Ahrens. RPH-sär, 1988. Innehåller cirka 700 begrepp som representeras av cirka 500 tecken. Tecknen illustreras med svart-vita fotografier plus beskrivningar av tecknens utförande. Till teckenordboken finns även en videofilm.

TALA TECKNA PEKA.

Visuell kommunikation II. Hugo Edenås. ILKA FÖRLAGSPRODUKTER AB 1985. Innehåller cirka 1 500 ritade teckensymboler av samma typ som i TALA MED TECKEN, men utan förklaringar. Tanken är att man ska se på bilden hur tecknet ska utföras.

PRATA MED MEJ!

Visuell kommunikation I. Hugo Edenås. ILKA FÖRLAGSPRODUKTER AB 1987. Innehåller cirka 260 ritade teckensymboler ordnade efter ämnesområden. Barn-inriktat ordförråd.

TECKNA MED OSS.

Lennart Zetterström och Jörgen Pihl. Innehåller cirka 135 svart-vita fotografier av tecken med vissa anpassningar för begåvningshandikappade. Innehåller dels korta tilltalsmeningar med teckenstöd, dels enstaka teckensymboler, bland annat 56 mat-tecken.

BARNBÖCKER MED TECKEN:

MIN FÖRSTA TECKENBOK.

Sveriges Dövas Riksförbund 1986. En bilderbok med 46 färgteckningar och teckenillustrationer.

MIN ANDRA TECKENBOK.

Sveriges Dövas Riksförbund 1988. En bilderbok med 46 färgteckningar och tillhörande korta

teckenmeningar. Innehåller cirka 70 olika tecken. Min första och andra teckenbok finns även på video.

TOTTE-BÖCKER.

Gunilla Wolde. Almqvist och Wiksell. Följande böcker finns med små teckenillustrationer inlagda i texten: Totte går ut, Totte badar, Totte bygger, Totte städar, Totte går till doktorn, Totte klär ut sig.

SE EFTER LILLEBROR!

Philip Newth.

KOM UT OCH TITTA!

Mette Newth.

GRODAN.

Tor Edvin Dahl - Rune J Andersson.

ILKA FÖRLAGSPRODUKTER AB 1986.

Bilderböcker på tecknad svenska, med teckenillustrationer av Hugo Edenås. Finns även supplement till böckerna med teckenspråk istället för tecknad svenska.

ÖVRIGT:

GE MIG ETT TECKEN.

Mette Bragée och Birgitta Möjner Grybb. Corona 1988. Bildspel med 56 kort, 28 bild-teckenpar.

TIPS OM TECKEN.

Lennart Polarbo, Kristina Jonsson. RPH-Sär 1989. Riktat sig främst till träningskolan, men även andra grupper har en del tips att hämta.

TECKEN TILL PICTOGRAM.

Kerstin Falck. Videoband från RPH-Sär. Visar tecken kategorivis till Pictogramsymbolerna. Bildkort med tecken och pictogram är under utarbetning våren 1990, liksom ett kursförslag till materialet.

TECKENSÅNGER FÖR FÖRSKOLA OCH TRÄNINGSSKOLA.

53 olika små visor. Sångbok, video + kasettband. Under utarbetning våren 1990. RPH-Sär.

Lästips

Andén, Gerd och Hellbom, Annika. Naturliga reaktioner och signaler - kommunikation till gravt förståndshandikappade. Handikappinstitutet, 1985.

Björck-Åkesson, Eva. Att ge och ta emot. Samspel med små barn med rörelsehinder och kommunikationshandikapp. RPH-Rh, 1987.

Falck, Kerstin. Alternativ kommunikation. RPH-Sär, Umeå, 1984.

Granlund, Mats och Olsson, Cecilia. Kommunícera Mera. Stiftelsen ALA, 1988. Ett kursmaterial om gravt begåvningshandikappades kommunikation. Teoribok, metodbok, handledning och videoillustrationer.

Granlund, Mats och Olsson, Cecilia. Samspel-lekar och aktiviteter som utvecklar kommunikation. Stiftelsen ALA, 1989.

Göras, Barbro. Tala med mina händer. Dövblinda utvecklingsstörda barns kommunikation, Handikappinstitutet, 1986.

Johansson, Irène. Downs syndrom: Språk och tal. Publikationer från Avdelningen för fonetik, Umeå Universitet.

Johansson, Irène. Språkutveckling hos handikappade barn. Performativ kommunikation. Studentlitteratur, 1988.

Kylén, Gunnar m.fl. Icke-verbal kommunikation hos begåvningshandikappade. Göteborgs universitet, Fortbildningsavdelningen, 1983.

Olsson, Cecilia. Teckenkommunikation för begåvningshandikappade. Lärarhandledning för särskolan. Skolöverstyrelsen, Stockholm, 1983.

ILLUSTERADE I SAGOR MED TECKEN, A-J, OCH SÅNGER MED TECKEN, 1-21.

53

HINK	D
HIT	F,18
HITTA	E,F,J
HJUL	2
HJÄLPA	F,G,6
HJÄLPA TILL,	SE HJÄLPA
HUND	A,C,D,E
HUNGRIG	D
HUR	J,6,11
HURRA	19
HUS	20
HUVUD	D
HYLLA	E
HÅL	11
HÅR	H
HÄMTA,	SE TA
HÄNGA	G
HÄR	E,J,12
HÄRLIGT	H,15
HÖRA	H,J
HÖST	13

I

I = BOKSTAVEN I, ELLER SE IN

I ALLA FALL	J
IBLAND	H
IDAG	G
IN	F,G,J,2,12,20
INGEN,	SE INTE
INNE I,	SE IN
INTE	C,D,E,F,G,H, 3,7,9,12,14

ISHOCKEYTRÖJA	G
ISTÄLLET	E,G

J

JACKA	D
JAG	F,1,6,10
JAGA	11
JAZZ	11
JOBBS	J
JUL	21
JULTOMTE	8
JÄGARE	8
JÄMNT	H

K

KAKA	A
KALLE	D,E
KALLT	20
KALSONGER	12
KAN	J
KANIN	C
KARL	10
KATT	C,10,11
KILLE	G
KISSA	H
KLAPPA	16
KLOCKA	G,J
KLOSSAR	D,H
KLUCKAR	
EMOT STRAND	17

KLÄ PÅ	D,H
KLÄDER,	SE DRÄKT
KLÄTTRA	B
KNIV	G
KNYTA	6
KO	10
KOFTA	D
KOMMA	A,B,G,J,18,20
KOMMA FRAM	J
KOMPIS	J
KONSTIG	H
KORT	J
KORV	11
KUDDE	E
KVAR	C,14
KVINNA,	SE FRU
KVÄLL	C,21
KYCKLING	8
KÄLKE	19
KÄNNA IGEN	G
KÖK	F,G
KÖPA	12

L

LAMM	C
LAMPA	B
LASTBIL	D
LEDSEN	H
LEJON	C
LEKA	D,F,J,13
LEKSAKSLÅDA	E
LETA	E
LIGGA	E,H,7
LILLA	C,G,4,8,10
LILLE,	SE LILLA
LILLEBROR	H
LISEN	C
LITE	J
LITEN STUND,	SE STUND
LJUS	20
LUCIA	20
LUDDE	D
LUGN	9
LUKTA	F
LYFTA	7
LYSER	20
LÅNA	G,H
LÅNG TID	J
LÅNG VÄG	J
LÅNGSAMT	J
LÅTER	G
LÄGGA	C,E
LÄGGER SIG,	SE LIGGA
LÄPPSTIFT	12
LÄSA	2

M

MAMMA	B,C,D,F,G, J,2,10,14
MAN,	SE KARL
MAT	F
MAX	A,B

MEN	H,J,9
MER	G,J,2
MEST	13
MIDDAG,	SE ÄTA
MIN	D,6
MJÖL	F
MJÖLK	F
MORFAR	F
MORGON	18
MOR,	SE MAMMA
MUGG	H,J
MYCKET	G,J
MÅNE	E
MÅNGA	11
MÅSTE	A,G,J,6
MÖRKT	20
MÖSSA,	SE HATT

N

NALLE	A,C,E,H,9
NATT	E,J,3,10
NEJ	F,J
NER	2
NI	14
NU	B,C,G,J,14
NY	F,G,7
NÅGON GÅNG	7
NÄSDUK	12
NÄSTA	J
NÄSTAN	H
NÖJD	H

O

OCKSÅ	D,H
OFTA	H
ONT	B
OST	J

P

PALL	B
PANNKAKOR	F
PAPPA	D,E,F,J,2,10,11
PAPPERSKORG	E
PARAPLY	17
PASSA	F,G
PETA	F
PIGG,	SE VAKNA
PLASKA	J
PLATS	C
PLOCKA	13,14
PLÅSTER	B
PRATA	J
PRECIS	J
PULVRET	F,G
PUSSA	7
PYJAMAS	J
PÅ	E

R		J		U	
RAMLA	A,B,E	SPARKA	10	UNDER	E
REDAN	J	SPIS	10	UNG	5
REGNA	D,16,17	SPRATTEL-	C	UNGAR	11
RINGA	J	GUBBE	FJ	UPP	2
ROLIGT	A,G,H,J,13,19	SPRINGA	C	UT	D,2
ROPA	C,G,H	STACKARS	2	UTAN,	SE ÄVEN
ROTMÖS	10	STAD	C,J	UTE	INTE, C,F
RUM	C,G	STANNA	F,11		14,20
RUNT	F	STEKA	J	V	
RUSA,	SE SPRINGA	STEN	3,4	VACKERT	8
RYKA	F	STJÄRNA	B,E,F	VAD	D,F,11,17
RÅTTA	11	STOL	E,F	VAD ANNARS,	SE VAD
RÄDD	A	STOPP	D,G,10	VAGN	D
RÖD	D,8	STOR	J,14	VAKNA	J,18
S		STRUMPOR	14	VANTAR	D,J,12,19
SAGA	J	STUGA	G,H,J	VAR	E,F,G,11
SAK	D	STUND	B,F	VARFÖR	J,16
SANKTA	20	STÅ	J	VARKEN,	SE INTE
SE	A,B,E,G, J,7,15,19	STÅ UTANFÖR	D,7,12	VARLIG	9
SEN	EJ	STÖVLAR	H	VARM	15
SI OCH SÅ	11	SUR	8	VATTEN	H,17
SIMMA	17	SVART	G,H	VATTENPUSS	J
SITTA	E,F	SVÅRT	13	VEM	G,4,20
SJU	F	SVÅNGA OM	F	VET	F,10,16,20
SJUNGA	15	SYLT	J	VILA	G
SJUTTIOTVÅ	11	SÅ SMÅNINGOM	C,F,14	VILL	E,F,G,H,J, 6,10,11
SJÄLV	D	SÅGA	C,E,H	VILL INTE	A,D,H,J
SJÖMAN	8	SÄNG	SE SITTA	VILLE,	SE VILL
SKA	J	SÄTTA SIG,	SE LÅNGSAMT	VINTER	13,14,18,19
SKAL	F	SÖLA,	H,10	VIT	8,13,18
SKED	G,H	SÖT		VÅGOR	13
SKIDA	13	T		VÅR	7,13,14
SKINN	J	TA	C,F,G,4	VÄG	J
SKOR	E,6,10,14	TALLRIK,	SE FAT	VÄLKOMMEN	21
SKRATTA	14	TELEFON	J	VÄLTA	J
SKRIDSKO	13	TIDNING	2	VÄN	8
SKRIKA	D,F,G	TILL	J,4	VÄNTA	J
SKULLE,	SE SKA	TILLS,	SE TILL	VÄSKA	D
SKYNDA	FJ	TITTA,	SE SE	Å	
SKÅL	F	TJATA	J	ÅKA	D,19
SKÖNT	H	TRE	F	ÅSKA	16
SLUT	F,16	TRILLA,	SE RAMLA	ÅT,	SE TILL
SLUTA,	SE SLUT	TRÖ	G,6,9	ÅTTA	11
SLÄCKA	E,7	TRÄ	G	ÅTTONDE	F
SMULTRON-		TRÄSKO	G	Ä	
DRICKA	11	TRÖJA	G,H,J	ÄGG	F
SMUTSIG	H	TRÖSTA	J	ÄNTLIGEN	J
SMÖR	FJ	TRÖTT	D,H	ÄPPEL	D,13
SMÖRGÅS	J	TUNG	D,5	ÄTA	J,10
SNURRA	F	TUR,	SE BRA	Ö	
SNUVA	14	TVÅ	F	ÖNSKA	19,21
SNÖA	17,19	TVÄRTEMOT	H		
SOCKERSKÅL	F	TVÄTTA			
SOL	15	HÄNDERNA	F		
SOMMAR	13	TYCKA,	SE TÄNKA		
SOMNA	C,H,J	TYST	G,2		
SOTARE	8	TYVÄRR,	SE INTE		
SOVA	C,E,G,J,3,7,9	TÅG	F		
SOVDAGS	H	TÅGVAGN	F		
SPADE	D	TÄNDERNA	J		
		TÄNKA	J		
		TÖRSTIG,	SE DRICKA		

Tecken som ingår

I KURSEN, MEN SOM SAKNAR TECKENILLUSTRATIONER

En beskrivning av tecknet finns under respektive lektion (L) här i kursboken.

apelsin L6

banan L6
blåsa L4
bok L1
bror L1
bröd L6
bulle L6
byxor L4
bättre L7

daghem L5
dockvagn L1
duscha L2
dålig L8

efterätt L6

fisk L6
flygplan L1
fort L7
frukost L6
från L5
födelsedag L7
förskola L5

gaffel L6
godis L6
gräva L4
grönsaker L6
gröt L6
gunga L4
gurka L6
gymnastik L2

häst L3

idag L7
igår L7
imorgon L7

juice L6

kaffe L6
kjol L4
klippa L2
klänning L4
kvällsmat L6

leksskola L5
lika L8
lila L4
liten L8
ljus L8
lätt L8

mellanmål L6
middag L6
midsommar L7
mindre L7
måla L2
mätt L8

när L3

olika L8
orange L4

pojke L1
potatis L6
pussel L1

ren L8
rita L2
ris L6
rosa L4
rutchbana L4
rätt L8

saft L6
sallad L6
samling L2
sandlåda L4
sjuk L2
skola L5
spagetti L6
sparka boll L4
storasyster L1
stygg L8
syster L1
sämre L7
sämst L7
sönder L2

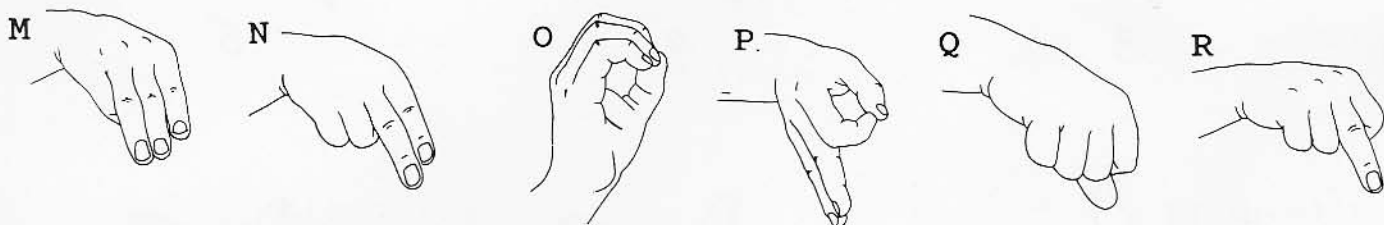
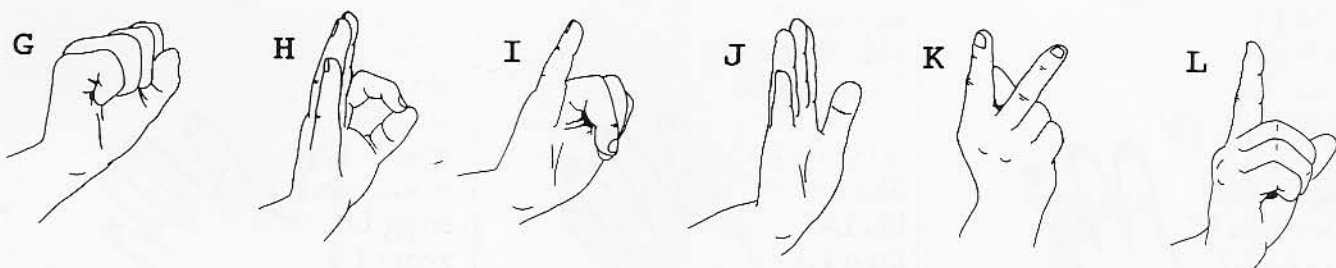
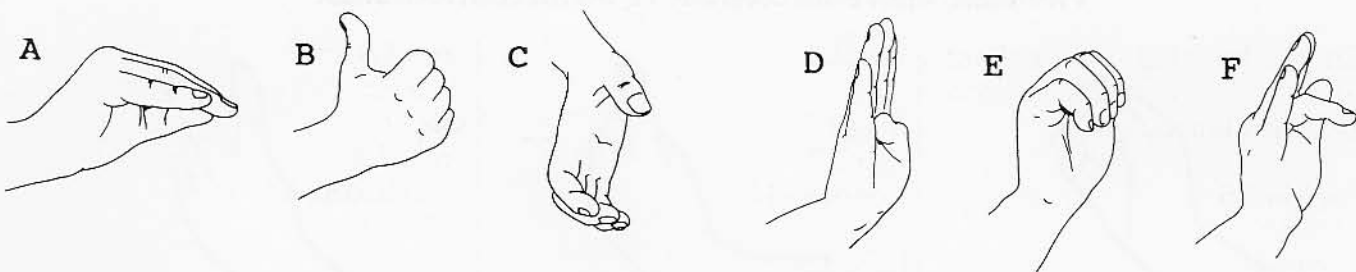
taxi L1
té L6
teckna L2
tråkigt L8
träd L4
tycka om L3
tårta L6
ungar L3

vi L1

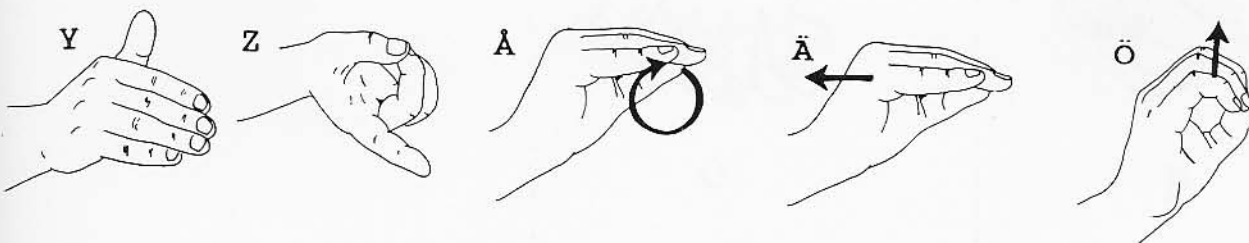
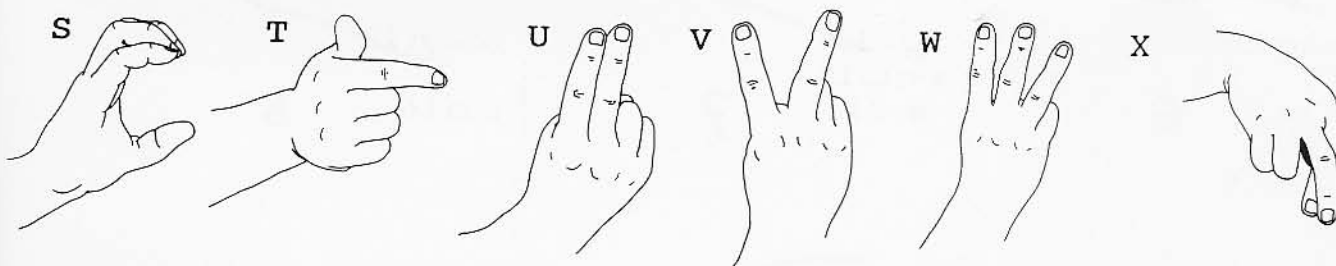
äckligt L8

ärta L6

Handalfabetet

57

Tecken för siffror

0

1

2

3

4

5

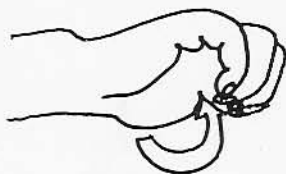
6

7

8

9

10

*TALA MED TECKEN – är ett kursmaterial i teckenkommunikation.
Kursen riktar sig till föräldrar, förskolepersonal och andra som kommer
i kontakt med hörande barn som använder tecken.*

I kursmaterialet ingår:

TALA MED TECKEN.

Kursbok. Innehåll: I. Teori och praktiska råd kring teckenkommunikation. II. Kurs i teckenkommunikation kring sånger och sagor. 10 lektioner med kommentarer, ordlistor och övningar.

SAGOR MED TECKEN.

Videoband med 9 barnböcker som berättas med tal och tecken. Speltid 40 minuter.
Teckenhäfte där tecknen till de nio sagorna finns illustrerade.

SÅNGER MED TECKEN.

Videoband med 21 barnvisor som sjungs och tecknas.
Speltid 34 minuter.
Teckenhäfte med sångtexterna till de 21 barnvisorna plus teckenillustrationer.

